

TUI ĐI "XÌ CÚT"

Vài kỷ niệm về Hướng đạo Huế những năm 1935-1945

Tôn Thất Thiện

Khi rồi rang, nhớ lại những năm sống ở Việt Nam, và nhất là ở Huế, trong thời gian 1935-1945, một trong những sự kiện quan trọng nhất trong đời tui là việc tui "đi xì cút". Phong trào hướng đạo đến Huế vào khoảng năm 1935. Năm đó tui học lớp nhì nhì niên trường tiểu học Paul Bert (sau này là Thượng Tứ). Và thầy tui năm đó là anh Tráng Cử. Anh Cử là người đã kéo tui vô hướng đạo, và cùng với anh Tạ Quang Bửu, đã có một vai trò quyết định trong sự chuyển hướng cuộc đời của tui, từ một "cậu ấm" đủ điều kiện hư hỏng thành một thanh niên, và sau này, một người, đàng hoàng, đủ điều kiện giữ được ba lời hứa hướng đạo và phục vụ xứ sở và xã hội một cách hữu hiệu.

Mới đầu danh từ "hướng đạo" chưa thông dụng. Người ngoài quen gọi hướng đạo là "xì cút" (scout). Vào hướng đạo là "đi xì cút". Có người dùng danh từ "bồi xì cút" (boy scout), và người em họ tui lại nói 'anh Thiện đi "bồi bớt xì cút"'. Danh từ "scout" được dùng ngay trong ngôn ngữ Pháp vì lúc đó phong trào tương đối mới ngay cả ở Pháp, và danh từ "éclaireur", chưa xuất hiện. Tương đương Việt của danh từ này, "hướng đạo sinh", chỉ được dùng khá lâu về sau.

Một trong những người sáng lập hướng đạo ở Huế là anh Cử. Anh là đoàn trưởng đoàn Hùng Vương. Lúc đó anh dạy lớp nhì đệ nhị niên ở trường Paul Bert. Và tui là học trò của anh. Từ đó vô đoàn của anh ấy chỉ có một bước, vì học trò lớp nhì nhì niên thuộc lứa tuổi hướng đạo sinh, và anh Cử muốn mộ quân chỉ cần chọn trong đám học trò của anh.

Một trong những học trò được anh để ý là tui. Và kế hoạch anh Cử dùng để kéo tui vô hướng đạo rất giản dị. Một ngày chủ nhật anh tổ chức một buổi đi chơi Văn Miếu, vùng trên Kim Long, dọc bờ sông Hương. Nhưng đi đây là đi chung với đoàn hướng đạo mà anh làm đoàn trưởng. Đến nơi, bày trò cắm trại, nấu nướng, chơi, hát. Tui thấy vui. Thế là khi về tui làm đơn xin gia nhập đoàn "xì cút" ngay. Và quyết định này đã biến tui từ một thanh niên có xu hướng hư hỏng thành một thanh niên mà anh Cử thường đem ra làm ví dụ là học trò kiểu mẫu trong lớp để chứng minh tính chất giáo dục huyền diệu của hướng đạo.

Lúc tui mới nhập đoàn, vô đội "hironnelles" (én) — lúc đó đang còn dùng tiếng Pháp — mà đội trưởng là anh Võ Thủ Tịnh (mà mỗi năm tui gặp lại ở Paris trong những năm qua). Sau không lâu, anh Tịnh chuyển qua ngành sói, và tui thay anh ấy là đội trưởng. Trong hướng đạo thăng chức rất mau! Và cũng không lâu sau đó, anh Cử nhường chức đoàn trưởng cho anh Bửu để lập một đoàn khác. Nếu tui không lầm, đó là đoàn Đinh Bộ Lĩnh. Anh Bửu cũng có một vai trò quyết định trong cuộc đời của tui.

 Tôn Thất Thiện